No. 181. 1847.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 3,00; voor de buitensteden ƒ 3,50; franco door het geheele Rijk. *Brieven*, *Gelden*, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 26 AUGUSTUS.

Advertentiën van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentiën wordt bovendien 35 cents ze gelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 25 Augustus.

De Oostenrijksche troepen hebben andermaal de stad Ferrara bezet, zonder dat daartoe van de zijde der Italianen eenige de minste reden is gegeven. Het is eene inbreuk op de regten van den Souverein der Kerkelijke Staten, waartegen hij door zijnen legaat den Cardinaal Ciacchi met waardige en krachtige woorden andermaal heeft geprotesteerd.

De toestand van Pius IX wordt daardoor niet weinig bemoeijelijkt. Doch de Goddelijke Voorzienigheid, welke het genie van den grooten Paus zoo blijkbaar bezigt tot hervorming van Italië, zal, vertrouwen wij, niet nalaten, den tegenstand van Oostenrijk te doen gedijen tot bevordering der heilzame plannen van den H. Vader.

Wij zullen in ons volgend nummer eenige beschouwingen geven over den toestand der Kerkelijke Staten met betrekking tot Oostenrijk en vergenoegen ons heden met de algemeene aanmerking, dat de meeste tegenstand, welken de souvereine vorst van Rome in zijne door de gansche wereld toegejuichte hervormingsmaatregelen ontmoet, uitgaat van katholijke vorsten, terwijl hij alleen op de gulle ondersteuning van protestantsche mogendheden rekenen kan.

Oostenrijk laat niets onbeproefd, om door alle middelen, zelfs de schandelijkste onrust en verwarring in de Kerkelijke Staten te zaaijen, ten einde zich geregtigd te kunnen achten, gewapenderhand in de Pausselijke Staten te vallen, en Pius IX te stuiten in de verbeteringen, die hij zijn volk belooft.

Frankrijk, het zoo liberale (?) Frankrijk, dat in 1830 en volgende jaren de hand leende aan de omwentelingen in België, en Italië onderhands aanmoedigde, om zich vrijheid, des noods met geweld van wapenen te verschaffen, dat zelfde Frankrijk is er nu toe gebragt, om op het sleeptouw te loopen van het afgeleten Oostenrijk, den H. Vader zijn ondersteuning te weigeren, en zelfs niet meer een woord over te hebben, om ten minste te protesteren, tegen de schending van het grondgebied in de staten van den Paus gepleegd. Het *Journal des Débats* van heden heeft nopens die schending den Italianen niets anders te zeggen, dan dat de kwestie Frankrijk niet aangaat, dat de Paus zich moet verstaan met Oostenrijk, en dat zij zich stil moeten houden. Het is laag; het is Frankrijk onwaardig; en Lodewijk Philips, die meent de waardigheid van Frankrijk te moeten verkoopen voor de belangen zijner dynastie, vergist zich deerlijk. Een vorst, die het belang zijner dynastie zoekt daar, waar de eer van zijn land moet worden ten offer gebragt, scheidt zich af van zijn volk, en bereidt zich den weg, om door zijn volk te worden veracht, dat is, in Frankrijk, verjaagd.

Van Napels zullen wij niet spreken; want ook dáár heeft prins Metternich de kaarten in handen.

Spanje en Portugal, steeds beroerd door revolutionnaire schokken, hebben nauwelijks betrekkingen aangeknoopt met den H. Stoel, en die betrekkingen kunnen slechts dienen, om den Paus meer bezorgdheid, dan rust te geven.

Welk koninklijk schandaal Lola Montes in Beijeren heeft gevoerd, is al te bekend en te ergerlijk, dan dat het opperhoofd der Kerk niet innerlijk daardoor moet zijn geschokt.

Er blijft dan niets over, dan de onmagtige Koning van Saxen, die over een Protestantsch volk regeert; en het twistzieke België, wiens Protestantsche Koning zijne inspiratiën te Parijs gaat halen.

Onder de katholijke vorsten staat de Paus alleen, gelijk hij alleen stond in het Weener Congres. Maar gelijk in 1815 de goddelijke Voorzienigheid de onkatholijke monarchen bezigde tot bescherming en handhaving der Kerkelijke Staten, zoo ook schijnt zij nu andermaal deze op te roepen, om de onafhankelijkheid der souvereine magt te Rome te verdedigen tegen de aanmatigingen van het katholijk Oostenrijk.

De Koning van Pruisen vertoont vele symphatiën voor Pius IX. Hij heeft nog niet getoond wat hij in de zaak doen zal, maar het is te verwachten, dat hij zich bij den H. Vader zal aansluiten, om zich tegen het geweld van Oostenrijk te verzetten; zijne belangen vorderen het.

Maar in alle geval, den Kerkelijken Staat is een krachtdadiger bijstand verzekerd van de zijde van het magtige Engeland, dat thans aan het hoofd staat van de Europesche diplomatie. Al de Engelsche dagbladen protesteren als uit eenen mond tegen den dwang, die Oostenrijk den Paus wil aandoen. Lord Palmerston heeft daaromtrent bereids nota's ingediend, die hij ongetwijfeld zal bekrachtigen met maritime demonstratiën in de Middellandsche zee.

Als het Engeland ernst is, en wij hebben alle reden om daaraan niet te twijfelen, dan zal één Engelsch eskader voldoende zijn, om Oostenrijk in toom te houden.

Eergisteren, Maandag, is Z. M. vergezeld van zijnen adjudant baron Snouckaert van Schauburg, per extra spoortrein uit de residentie vertrokken en heeft de voorgenomen reis naar Silezië en Weimar aanvaard. Des avonds ten half elf ure arriveerde Z. M. te Lent aan de overzijde van de Waal bij Nijmegen. Reeds vroeger waren aldaar aangekomen de heeren baron Miellart van Coehoorn en majoor jhr. de Merkes van Gent, adjudanten des Konings alsmede de inspecteur generaal van de geneeskundige dienst, welke zich bij het gevolg van Z. M. aansloten, die daarop, na een kort oponthoud, de reis met het stoomjagt *de Leeuw* voortzette.

Z. Exc. de minister van buitenlandsche zaken heeft eergisteren de residentie verlaten tot het doen eener reis buiten 's lands. Z. Exc. zal zich, zoo men zegt, naar den Rijn begeven.

Het dagblad *Overijssel* geeft een overzigt van den uitslag van het te Zwolle gehouden Staats-examen. Van de 180 Jongelingen, die zich daartoe hadden aangeboden, zijn 8 niet opgekomen. Van de overige 172 werden 124 toegelaten en 48 afgewezen.

Aan de beurs te Rotterdam circuleert thans een adres aan den minister van koloniën, waarin Z. Exc. wordt verzocht, niet tot den verkoop aan buitenlandsche handelhuizen over te gaan van de opbrengsten onzer Banca-Tin-mijnen voor den tijd van 9 of 10 jaren, gelijk men zeide, dat het plan van den minister zijn zoude. De onderteekenaars brengen in dat adres Z. Exc. de nadeelen van den handel onder het oog, wordende dezelve bevestigd uit eene aanhaling van 's ministers antwoord dd. 7 April 1845 op een vroeger ingediend adres, waarbij Z. Exc. verklaart, dat het verkoopen buiten de Nederlandsche scheepvaart en den Nederlandschen handel om, tot groot nadeel voor het vaderland zoude verstrekken. Derhalve verzoeken zij den minister, te bewerken, dat de onderhandelingen, zoo die daarover bestaan, *geheel worden afgebroken*, en dat zij omtrent dit belangrijk stuk *spoedig* gerust gesteld mogen worden.

LEYDEN, 22 Augustus. Eerdaags zal Z. Hoogw. Mgr. C. P. baron van Wijckerslooth, bisschop van Curium, zich naar 's Gravenhage begeven, ten einde het H. Sacrament des Vormsels in drie kerken der residentie toe te dienen.

— Eergisteren passeerden onze stad twee groote vaartuigen, volgeladen met menschen van beide sexe en onderscheidene leeftijd, op weg zijnde naar Rotterdam, om van daar als landverhuizers naar Noord-Amerika te vertrekken. Zij kwamen uit Overijssel, en, naar men zegt, maakten zij een groot gedeelte uit van een dorp in die provincie. De meesten waren zoogenaamde afgescheidenen, met hunne leeraars aan het hoofd. Psalmen zingende vervolgden zij hunnen weg. Men merkte verscheidene grijsaards van zeventig en tachtig jaren onder hen op. (*H. B.*)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 23 Augustus. Aangaande den moord van de hertogin de Praslin verneemt men nog de volgende bijzonderheden:

De verdenking, die deswege op den hertog rust, wordt al meer en meer bezwarend. Desniettemin geeft de hertog voor, den schuldige niet te kennen. Ondervraagd zijnde aangaande onderscheidene punten van beschuldiging, scheen hij in het eerst de vragen der regters niet te begrijpen. Daarna stamelde hij met eene zwakke stem eenige weifelende antwoorden uit. Hij kon de omstandigheid niet verklaren, dat na den moord overblijfsels van half verbrande papieren, linnengoed en foulards in den schoorsteen gevonden zijn.

Men verzekert, dat de huisknecht, die het eerst in de kamer der hertogin gekomen is, en de ongelukkige vrouw zieltogend op den grond vond leggen, en daarna den hertog van het ijselijk voorval onderrigtte, verklaart, laatstgenoemden bezig te hebben gevonden met zijne handen te wasschen, die nog rood waren van het bloed, dat hij even te voren vergoten had, alsmede, met de bloedvlekken van zijne kamerjapon te doen verdwijnen. Deze getuigenis zou versterkt worden door het vinden van eene kom bloederig water in de kamer van den hertog.

Nog heeft men in de lade van eene bureau gevonden een met bloed bevlekt hecht van een dolk, waarvan het lemmet waarschijnlijk in de worsteling is gebroken; waarna de moordenaar zich klaarblijkelijk van de kolf van het pistool heeft bediend, dat men nog geladen gevonden heeft.

De hertog wordt voortdurend streng bewaakt. Het schijnt zich te bevestigen, dat hij gepoogd heeft zich door vergif (opium) van het leven te berooven. Immers men heeft een fleschje met dit vergif in zijne kamer gevonden, en de ongesteldheid en het braken van den beschuldigde wordt aan het gebruik hiervan toegeschreven.

De gouvernante, mej. de Luzy, ontkent in eene misdadige betrekking tot den hertog te hebben gestaan.

Het blijkt uit de instructie dat zij hare betrekking in het hotel-Praslin met grooten tegenzin heeft verlaten, en dat de hertog haar na haar vertrek, zelfs eenmaal, vergezeld van zijne twee dochters, een bezoek heeft gegeven, iets waarover de hertogin luid hare ontevredenheid heeft doen blijken.

Nog heeft men opgemerkt, dat de moordenaar het uur van den vroegen morgenstond tot het plegen van de gruweldaad heeft afgewacht, omdat alsdan de persoon vertrokken was, die gewoonlijk in het hotel waakte.

Thans wordt weder tegengesproken hetgeen de eerste berigten hebben gemeld, dat de hertog zich op het lijk zijner vrouw zou hebben neder geworpen. Men zegt integendeel, dat hij eene groote verbazing te kennen gaf en niets anders zeide dan: »Hoe is het mogelijk? 't is onbegrijpelijk!" enz.

Eene opmerking van niet minder gewigt is, dat dezelfde bediende, die de deur in het eerst van binnen gesloten had gevonden, die naderhand weder open vond.

De hertog de Praslin is vermaagschapt aan meer dan 32 familien van den hoogsten adel en is daarbij buitengemeen rijk, terwijl het inkomen der hertogin mede op 200,000 francs wordt geschat. Geheel het vermogen van den luitenant-generaal Tiburcio Sebastiani alsmede van den maarschalk Sebastiani, zijnen schoonvader, moest hem bovendien geworden, alsmede zijn aandeel in het vermogen der hertogin zijne moeder, die nog leeft. Men heeft deze oude dame, die te Parijs woonachtig en blind is, den dood harer schoondochter verhaald, doch haar verzwegen, dat haar zoon de moordenaar is; men heeft haar slechts verteld, dat haar zoon voor zijne gezondheid op reis is gegaan.

Men hoopt alzoo de waarheid voor die ongelukkige moeder verborgen te houden, ofschoon sommige dagbladen beweren, dat zij reeds van alles onderrigt zou zijn.

Bij de lijkschouwing is verder gebleken, dat de ongelukkige hertogin ongeveer dertig wonden en kneuzingen had ontvangen.

Het lijk is, na gebalsemd te zijn, in den grafkelder van de S. Magdalena-kerk nedergezet, en werd vergezeld door de beide ooms der hertogin, t. w. den hertog de Coigny en den generaal Sebastiani en twee andere bloedverwanten. Onmiddelijk daarna werd de H. Offerande voor de rust harer ziel aan God opgedragen.

Denzelfden dag, waarop de openings-zitting van het hof der Pairs heeft plaats gehad, heeft men den hertog een voorloopig verhoor doen ondergaan; de beschuldigde

is nog zeer ongesteld, ten gevolge zijner poging tot vergiftiging.

— Men leest in de *Univers* het volgende:

»Wij willen noch het medelijden, noch het afgrijzen, noch den schrik schetsen, waarmede aller gemoederen worden vervuld bij het vernemen van de ontzettende misdaad, die dezer dage eene nieuwe smet op de Fransche zamenleving heeft geworpen. Deze taak ware niet te vervullen. Er is welligt in geheel Parijs niet een inwoner, die er niet over spreekt en er niet door verpletterd is. Maar te midden dier betreurenswaardige bijzonderheden, bestaat er ééne, die de tegenwoordige eeuw in haar wezenlijk daglicht plaatst, juist omdat weinig lieden die opmerken, ofschoon wij haar niet stilzwijgend zouden kunnen voorbijgaan. Hoe is het te begrijpen, dat onder die menigte magistraatspersonen, geneesheeren, en lieden van allerlei slag, die de hertogin de Praslin omringden, toen zij nog leefde, niemand de menschlievendheid heeft gehad van om een priester te zenden? Men heeft aan alles gedacht, behalven dááraan, en men heeft de ongelukkige laten sterven, zonder den zegen over haar uittespreken, zonder te beproeven haar eene van die gedachten van hoop en vergeving in te storten, die de gramschap des Hemels ontwapenen.

»In waarheid, men moet te Parijs wonen, en in een tijdperk, dat wij beleven, om van zulk eene godvergetenheid getuige te zijn, en nog zou men iets dergelijks niet ondervinden bij de lagere volksklasse dezer hoofdstad. Wanneer aan iemand een ongeluk op de straat is overgekomen, dan vindt men aanstonds iemand die gereed is naar een bedienaar der godsdienst te snellen, maar onze geregtslieden denken er slechts aan, hun procesverbaal op te maken, en hunne menschlievendheid is voldaan, wanneer zij van eenen geneesheer, even verlicht als zij, de verzekering hebben bekomen, dat er niets meer aan te doen is, en men het slagtoffer niet in het leven kan behouden."

De *Moniteur Parisien* noemt dit een onbillijk verwijt van de zijde van de *Univers*, en beweert, dat de hertogin reeds lang overleden was bij de komst der autoriteiten in het hotel-Praslin.

MADRID, 18 Augustus. De heer Pacheco, minister van binnenlandsche zaken, heeft eene nieuwe poging aangewend om eene verzoening tusschen den koning en de koningin te bewerken. De wijze, waarop de dagbladen van Madrid van die poging spreken, doen echter allezins vermoeden, dat zij zonder vrucht zal blijven.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 21 Augustus. Het groote Polen-proces gaat met rustige schreden voort, doch levert weinige incidenten op.

Een brief van Bern aan het *Journal des Débats* bevat de volgende bijzonderheden aangaande den toestand van Zwitserland:

De radicalen hechten veel waarde aan de nota van den Engelschen gezant Peel aan den heer Ochsenbein en willen daarin eene begunstiging van hunne beginselen zien. Deze nota is echter niet openbaar gemaakt, en bevatte zij waarlijk wat de radicalen wenschen en voorgeven, dan zou de landdag zoo nederig niet kunnen zijn, dit verborgen te houden.

Nadat het besluit van den landdag, waarbij de krijgstoerustingen der zeven cantons verboden worden, was bekend geworden, hebben deze zich gehaast hunne versterkings-maatregelen ten einde te brengen. Intusschen worden de leiders der *Beeren-clubs* ongeduldig. Het dagblad van Bern gispt den landdag op verwaten toon en beschuldigt denzelven van lafheid en besluiteloosheid. Men zegt, dat er geheime woelingen bestaan om het gouvernement van Bern omver te werpen. Zooveel is zeker, dat de ultra-radicalen al het mogelijke in het werk stellen om in de zeven cantons betrekkingen aan te knoopen; doch zij zullen tijd en moeite verloren hebben; men kan zich geen denkbeeld maken van de trouw en de geestkracht der bewoners van het Sonderbund. Zij zullen zich tot den laatsten man verdedigen en den aanval afweren.

Een belangrijke incident is nog het volgende:

Een rijke landbewoner van Solothurn heeft eene katholijke associatie daargesteld op de wijze van die, welke door den beroemden en ongelukkigen Leu te Lucern werd gesticht. Deze associatie kon welligt een invloedrijke magt worden, en indien gij bedenkt, dat de Katholijken ongeveer de helft der bevolking van Solothurn uitmaken, dan zult gij beseffen, dat eene verandering in het ministerie van Solothurn en eene radicale stem minder in den landdag de vrucht dezer associatie zijn kan. Intusschen is dit nog slechts eene veronderstelling, maar wat zeker kan genoemd worden, is, dat wij met rassche schreden naderen tot een burgeroorlog.

ATHENEN, 10 Aug. Het geschil met de Porte is nog niets gevorderd. Sinds dat de Porte, zich niet vergenoegende met den stap, die door ons gouvernement gedaan is, eene vordering deed ter handhaving van alle termen van haar *ultimatum*, hetwelk door ons kabinet is verworpen, zijn de zaken in *statu quo* gebleven. Desniettemin verwacht men van dag tot dag eene ontknooping van dit geschil, zoodanig, dat alle beklag van de zijde der Porte ophoude, en ons gouvernement nogmaals doe blijken van zijne bevredigende gevoelens, die het niet heeft opgehouden aan den dag te leggen.

— De opstand in Albanië neemt inderdaad een zeer ernstig karakter aan. Die provincie bevindt zich thans bijna geheel in opstand tegen het gezag der Porte. Het getal opstandelingen in Opper- en Neder-Albanië wordt op meer dan zes duizend geschat. De beide opperhoofden Zeïnel-Bey en Djoukela beramen gezamenlijk hunne middelen, om te handelen, deelen onderling hunne hulpbronnen, en verleenen elkaâr wederkeerig bijstand. Hun wachtwoord is de afschaffing der conscriptie en de hervorming van het bestuur, d. i. de herstelling der leenregten van aanzienlijke inlandsche Turksche familiën, de handhaving van alle misbruiken van den alouden regeringsvorm, en voornamelijk der knevelarijen en onderdrukking, van welke men allengs de christen bevolkingen tracht te bevrijden.

Tot dus verre heeft Bosnië niet aan deze beweging deel genomen; maar de laatste tijdingen dier provincie duiden aan, dat men ook aldaar eene zekere gisting begon te bespeuren.

— De opening van de zitting der Grieksche Kamers heeft den 9 dezer te Athene plaats gehad. In de troonrede door den koning uitgesproken, werd bekend gemaakt, dat het Turksch-Grieksch geschil, ofschoon nog niet geeindigd, weldra eene met de waardigheid der beide staten overeenkomende ontknooping zou verkrijgen. De koning zeide ook, dat wetten, betreffende de geldelijke aangelegenheden, aan de Kamer zouden worden aangeboden, ten einde het gouvernement in staat te stellen, voor eene geregelde rentebetaling en aflossing te zorgen. Het Grieksch gouvernement heeft overigens, volgens de uitdrukking van Z. M., voldaan aan de vordering van Engeland, betreffende de betaling van het verschenen halfjaar renten.

Alle verkiezingen thans afgeloopen zijnde, zullen de werkzaamheden der nieuwe Kamer weldra beginnen. Het gouvernement heeft veel te doen; doch alles doet voorzien, dat het in zijn gang niet door de vertegenwoordigers des lands zal belemmerd worden. De hoofden der oppositie, de heeren Metaxa en Maurocordato, hebben de vernieuwing van hun mandaat niet kunnen verkrijgen, en zij maken geen deel der Kamer uit.

ITALIE.

ROME, 12 Augustus. De cardinaal Ferretti heeft eergisteren een buitengewoon supplement van de *Diario* doen uitgeven, ten einde de protestatie van den Cardinaal Ciacchi van den 6 dezer te doen kennen. De openbaarmaking van dat stuk, alsmede van de goedkeuring dier handeling door den H. Vader hebben des te meer de geestdrift der bevolking gaande gemaakt, daar de gezanten van Frankrijk en Oostenrijk bij den Cardinaal Staatssecretaris pogingen hebben aangewend om zulks te beletten. Het volk wilde eene demonstratie doen ten gunste van den Paus; doch het heeft zich daarvan onthouden om hem niet te bedroeven.

Pius IX en de Cardinaal Ferretti zijn gisteren te voet uitgegaan, en hebben luide toejuigingen ingeoogst van het volk, dat hen volgde. De Paus heeft zelfs eenige straten van de wijk Transtevere willen doorwandelen; de geestdrift der Transteverijnen jegens den persoon van geliefden Opperherder was zoo groot, dat hij zich genoodzaakt heeft gezien weder in zijne koets te stijgen, ten einde zich aan de liefdebetuigingen des volks te onttrekken.

— Brieven van Bologna melden, dat de Oostenrijksche troepen den 13 dezer alle posten te Ferrara hebben bezet. Desniettemin staan wij voor de naauwkeurigheid van dit berigt niet in en houden ons voor, de nadere bevestiging daarvan af te wachten.

»De Oostenrijkers," zoo heette het in die brieven, »hebben den 13, ten twee ure namiddags, alle posten en barrières der stad Ferrara bezet, met uitzondering van het Castello (het hotel van den cardinaal-legaat) en de gevangenissen. De cardinaal Ciacchi heeft zich tegen die handeling niet dan door een tweede protest kunnen verzetten.

»Geheel het garnizoen: infanterie, ruiterij en artillerie, heeft zich onmiddellijk daarna op de esplanade vertoond, en is vervolgens de stad binnengedrongen, latende op iederen post een detachement van 30 of 40 man met een officier; ook zijn de stukken geschut op de markt geplant en heeft men de straten met talrijke patrouilles doorgetrokken, zoodat men zeggen kan, dat de stad geheel met troepen is bezet.

»Onderscheidene wagens met krijgsbehoeften zijn van Ponte-Lagoscuro te Ferrara aangekomen en zijn de citadel binnengerukt. Schipbruggen zijn over den Po opgerigt, en onderscheidene bataillons zijn, zegt men, gereed dezelve over te trekken.

»Deze tijdingen hebben te Bologna een grooten indruk gemaakt."

De *Augsb. Zeitung* verklaart het binnenrukken [...] Oostenrijksche troepen in Ferrara door te zeggen, [...] zulks geschied is uit noodzakelijkheid, vermits de troep[...] te talrijk zijn, dan dat de citadel ze alle zou kun[...] bevatten.

Er hebben te Modena in hechtenisnemingen pl[...] gehad; men gelooft, dat zij bewerkstelligd zijn ten e[...] Oostenrijk een voorwendsel te geven, binnen het [...] togdom te dringen en de Keizerlijke troepen digt [...] Bologna en Toscanen te legeren.

BELGIE.

BRUSSEL, 21 Aug. Een der oudste liberale bla[...] van België, het *Journal d'Anvers*, levert eene leze[...] waardige philosophische beschouwing van den huidig[...] toestand van het liberalisme in dit land.

»België, zegt het *Journal*, verkeert, zedelijk [...] sproken, in een valschen toestand, die gelukkiglijk v[...] gewend is en slechts kortstondig zijn zal. Hetgeen m[...] noemt de liberale pers, heeft België bedorven of op [...] dwaalspoor geleid. Dezelfde pers, die vaak eene lichte[...] fakkel is, is nog dikwijler eene oorlogtoorts, en [...] de verstandige geesten de zeldzaamste zijn, zelfs bij [...] verkiezingen, laat de grootste menigte zich medesle[...] door den indruk der opgeblazen redeneringen en [...] nooit te volbrengen beloften van hen, die, het gezag [...] de bestaande orde van zaken verachtend, eene onmo[...]lijk te bereiken toekomst voorspiegelen."

De staatkundige gedragslijn, die door de liberale p[...] gehouden wordt zegt het *Journal* hoofdzakelijk, is [...] zedelijk, en zulks kan niet anders, daar zij onverdraa[...]zaam is en geene mannen tot het bestuur wil toegela[...] zien, dan die hare beginselen zijn toegedaan, *en verm[...] zij den grooten invloed der godsdienst miskent, die [...] beginsel is van geluk en openbare orde.* De ware sta[...]kunde is die, welke gegrond is op het belang der gehe[...] maatschappij; zij moet dus de regtvaardigheid ten gro[...]slag hebben, die alle andere deugden in zich slu[...] waarvan zij de bron uitmaakt. *Er bestaat geen ware [...]vloed dan die der katholijke godsdienst op de zeden [...] België*; deze zal, door alle eeuwen heen, alle pogingen [...] het liberalisme overleven, die de grootste vijand is [...] wijsbegeerte, dewijl het van alle beginselen het on[...]draagzaamste is. De Belg scheide dus nimmer zijne lie[...] voor de godsdienst van zijne liefde voor de vrijheid.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

BEVALLEN (23 Aug.): J. G. C. Görlach, geb. Witsen, D. E. H. J. Engelenburg, geb. Steinbuch, D.

OVERLEDEN (16 Aug.): C. Pietersen, 71 j. — (19 Aug.) P. van Rinsum, D. 4 m. — (21 Aug.): J. Broes, 86 j. J. R. Jener, 86 j — (22 Aug.): C. F. Zeevat, Z. 22 j.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

24 AUG			geb.	25 AUG. 4¼ u			geb.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	pCt.	56¼	56¼	à	55 3/16	
Dito Dito	3	»	68 15/16	68 15/16	»	68 7/16	
Dito Dito op resc.	3	»	68 15/16	68 15/16	»	68 7/16	
Dito Dito	4	»	88 5/16	88¼	»	88⅜	
O. I. Leening	4	»	88¼		»		
Amortis. Syndic.	3½	»	86½	86½	»		
Handel-Maatschappij	4½	»	169¾	169⅝	»	169¾	
Haarlemmermeer	5	»			»		
Aand. Rijn-Spoorweg		»			»		
Aand. Holl. S. M.	4½	»	101½	101¼	»		
BELGIE,	4½	»			»		
Dito	2½	»			»		
Dito bij Rotschild	2½	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	16⅛	16	»	16⅛	
Dito Dito van 510 £		»	15⅝	15½	»	15⅝	
Dito bij Dito onb. zt.	5	»	15¼	15	»	15⅛	
Dito	3	»	32¼		»		
Dito Binnenl. à 6 m.	3	»	24⅝	24⅛	»	24⅛	
Coupons Ardoins		»	13 9/16	13⅝	»	13½	
Passive		»			»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest.		»			»		
PORTUGAL, te Londen	3	»	27	26½	»	26¾	
Dito Dito	4	»	27 9/16	26 15/16	»	27 1/16	
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»	22½	22	»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	105⅞	105⅞	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	105	105	»	105⅛	
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	96⅝		»		
Dito bij Hope	4	»	89⅞	89¾	»	89⅞	
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	89⅜	89⅜	»		
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»	68⅞	68⅞	»		
Cert. van Dito	6	»	70¾		»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		f			»		
Dito Dito fl 500		»	143		»		
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën				4½	»		

Oostenrijk. Metalliek 2½ pCt. 52⅝, ¾; Mexico 17½, [...] Grenada 19½.

Koers van het Geld: Beleening 3¾, 4 pCt., Prolong. 4 p[Ct.] Wissel-Disconto 4 pCt.

ANTWERPEN, 23 Aug. Kerkelijke Staat. Oblig. 1832 à 1[...] 5 pCt. 99½. Certific. 1844, 5 pCt. 96¾.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg 35⅛; Zigt dito 35½; 2/m. Londen 11.9[...] Zigt Londen 12.05; 3/m. Lisbon. 42; 3/m. Porto 42½; [...] Petersb. 1.88.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM 25 Augustus.

Koffij gaat niets om, men zoude inmiddels ordinair Che[illegible] wel tot $20\frac{1}{2}$ a $\frac{3}{4}$ kunnen vinden,

[illegible]ar Suiker meerder vraag tot de hoogere prijzen, doch er [illegible]en disponible voorraad.

[illegible]ijst blijft ter verzending tot zeer vaste prijzen gevraagd, [illegible] besteedt men voor gepelde Tafel $f\ 14\frac{3}{4}$ a $f\ 15\frac{1}{2}$ naar kwaliteit. [illegible]verige artikelen zonder verandering.

GRAANMARKT.

Tarwe 130 ℔ b. Pools. *f* 410; 127, 128 ℔ dito *f* 428, [illegible]35; 129 ℔ roodb. dito *f* 425, 430; 121 ℔ roode Silesische [illegible]40; 126 ℔ Koningsb. *f* 370; 124 ℔ dito *f* 350; 129 ℔ [illegible]t. *f* 390; 126, 127 ℔ n. Rijn *f* 340, 44.
Rogge 116 ℔ gedr. *f* 200, in ent.; 116 ℔ Petersb. *f* 205; [illegible] ℔ Arch. *f* 208; 123 ℔ n. Rijn *f* 225, cons.
Garst 94, 97 ℔ n. Vr. Winter *f* 165, 175.
Koolzaad Waard en Groeb £vl. *f* 59; Groninger $61\frac{1}{2}$; Vlaamsch [illegible] Polder 60. Op 9 Vaten Olie te leveren in April ek. £vl. [illegible] Sept. en Oct. 65; Nov. $65\frac{1}{2}$. *Lijnzaad* een doen; 110 ℔ [illegible] *f* 290; 112/13 ℔ Petersb. *f* 320. *Raapolie* per 6/w. *f* 38; [illegible]gend 37; primo Mei eerstk. $37\frac{1}{4}$; Sept. $36\frac{3}{4}$; Oct. 37, $6\frac{3}{4}$; [illegible]. 37; Dec. $37\frac{1}{4}$, 7. *Lijnolie* per 6/w. *f* $32\frac{3}{4}$; Vliegend $31\frac{3}{4}$.

De aan-, uit- en doorvoer van levensmiddelen te Amster[dam], van 16 tot en met 21 Augustus, zijn geweest als volgt:

Aanvoer.

Rogge L. 3344, 3 M. — Tarwe L. 728, 16 M. — Boekweit L. 48. — Garst L. 175, 1 M., 75 K. — Gort 63149 ℔. — Meel [1]4000 ℔.

Uitvoer:

Erwten 2 M. — Garst 8 M.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

Ten Kantore van de Heeren Gebr. Sichel zal Dingsdags en Woensdags 24 en 25 dezer en vervolgens dezelfde dagen van iedere week van 10 tot 1 ure, gevaceerd worden, ter verwisseling in nieuwe 4 pCts. Obligatien met Intrest van 1 Junij 1847, der in de Serie 309 den 1 Junij ll. te Weenen uitgelotene Obligatien, als:

Lett. D, Goll en Comp., 4 pCt., à Fl. 800.—, Weener [illegible] *f* 1000 Holl., van N°. 1984 tot 3585 ingesloten, voorzien met de Coupon verschijnende 1 Januarij 1848 en volgende, waarvan de Intercalar-Interest is *f* $16{,}66\frac{2}{3}$ Holl. en Lett. G, Supplementaire, Goll en Comp., 4 pCt., à Fl. 1000.— Weener, van N°. 1201 tot 1400 ingesloten, voorzien met Coupon van 1 Julij ll. en de volgende, benevens Talon, zijnde de Intercalar-Interest *f* $2083\frac{1}{3}$ Holl.

PARTICULIERE CORRESPONDENTIE.

(*Vervolg van* N°. 179).

LONDEN, 14 Augustus 1847.

Wij betreuren het niet, dat de vijand uit zijnen schuilhoek is gekomen; dat hij ons openlijk heeft aangevallen; — want nu toch kunnen de instellingen, de rust, het welzijn van ons land tegen zijnen openbaren en vermelenden aanslag openlijk in verdediging worden genomen door de vrienden van de instellingen, de rust en het welzijn van ons land; en wordt die verdediging met wijsheid gevoerd — het is ontwijfelbaar, aan welke zijde alsdan de zegepraal zal verblijven, en ons land zal er bij wél varen.

Het is, ik herhaal het, ontwijfelbaar aan welke zijde in dien strijd de zegepraal zal verblijven. Men schreeuwe zoo veel men wil: »wij zijn de aanzienlijken, wij de geleerden, wij de rijken;" men snoeve zoo veel men wil op zijne meerderheid, op zijne onweerstaanbare kracht: het eenige, wat die opgeblazen taal bewijst, is een onleschbare dorst naar oppergezag, naar heerschappij, des noods te verzadigen door het regt van den sterksten, door brutaal geweld. Indien zij echter, die van dezen dorst naar heerschappij verslonden worden, en die hunne minachting onzer grondwettige instellingen, welke ons, hunne vijanden, — o gruwel! — eene zelfde vrijheid en gelijkheid waarborgen als aan hen-zelven, — indien zij echter, die hunne minachting voor onze grondwettige instellingen vergoelijken, door op hunne getals-sterkte, zoowel als op hunne stoffelijke, verstandelijke en zedelijke meerderheid te wijzen, hunne hoop en hun vertrouwen op deze getals-sterkte, zoowel als op deze stoffelijke, verstandelijke en zedelijke meerderheid hunner partij bouwen, — hoe zeer zullen zij zich dan op den dag der handeling teleurgesteld zien! Want neen, het is niet waar, dat die heerschzuchtigen de meerderheid ten onzent uitmaken; het is niet waar, dat zij over alle, het is zelfs niet waar, dat zij over het grootste gedeelte van de zedelijke en stoffelijke kracht van ons land te beschikken zouden hebben! Wie toch zijn zij, waaruit deze partij bestaat, wie zijn zij, die zich niet schamen, de grondwet ten hoon, ten hoon der gevestigde orde van zaken, te streven naar omverwerping van het bestaande, naar verdrukking van allen en alles, wie zij ook zijn mogen, en hoe heilig dit moge wezen — zoo het slechts hunne heerschappij in den weg staat? Het zijn zeker niet de vrienden onzer dynastie, die tot deze partij behooren. Hoe zouden zij het kunnen? Zouden zij toch zoo verbliud kunnen zijn, om zich te durven vleijen, dat heerschzuchtigen, die geen het minste ontzag hebben voor het grondbeginsel van ons nationaal [illegible], eenigen meerderen eerbied zouden aan den dag leggen voor de handhaving der dynastie, welke alleen krachtens de op dit beginsel steunende grondwet de rijks-kroon draagt? Zouden zij toch zoo zeer vreemdeling kunnen zijn in de geschiedenis van ons vaderland, om niet te weten, dat het ten allen tijde deze heerschzuchtige partij is geweest, die nooit opgehouden heeft het doorluchtig huis van Oranje te belagen en die dit huis zijnen tijdelijken ondergang berokkende? — Het is evenmin het verstandig, het bezadigd, het vermogend deel der natie, dat tot deze partij behoort. In den regel mag men aannemen, dat het vermogend deel der natie deels te zeer belang heeft bij de handhaving der rust en de bevordering van het welzijn des lands, en anderdeels door zijne bekendheid met hetgeen in naburige rijken voorvalt, door zijne reizen, door de onafhankelijkheid en zelfstandigheid, welke den koopman en den man van fortuin kenmerken, te zeer ontwikkeld, en dien tengevolge, te zeer aan echt vrijzinnige beginselen is toegedaan, om gemeene zaak te kunnen maken met een hoop volks, dat geen ander doel kent dan eigen-heerschappij, en daarnaar streven zal ook ten koste *hunner* vrijheid en waarligheid. En wat het verstandig, het bezadigd deel der natie betreft — bedrieg ik mij, wanneer ik daaraan kennis en doorzigt genoeg toeken, om het geschreeuw der heerzuchtige partij naar waarde te schatten? Gij noemt toch deze meening geene paradox! Gij verwijst mij toch niet naar de houding, ter-gelegenheid van de behandeling der placet-kwestie, door verreweg de meerderheid der leden van de Staten-Generaal aangenomen! Immers, hoe weinig mag deze geacht worden het verstandig, het bezadigd deel der natie waarachtig te vertegenwoordigen! Herinneren wij ons slechts de merkwaardige en karakteristieke verklaring der Synode, dat nergens de natie eenig blijk van belangstelling aan den dag heeft gelegd voor de zaak, voor welke zij, de Synode, hemel en aarde in beroering bragt, den Koning wilde dwingen op zijnen troon en veertig leden der Staten-Generaal van haren wensch en wenk afhankelijk maakte! Niet waar, dat onderscheid, die verschillende houding der Natie eenerzijds, en der voor de Synode buigende Staten-Generaal anderzijds is te opvallend, dan dat wij vele woorden zouden behoeven, om te betoogen, dat het onverantwoordelijk gedrag der Staten-Generaal het verstand en de bezadigdheid der natie niet in verdenking kunnen brengen. Er is, daarenboven, nog iets, waardoor het duidelijk wordt, dat het verstandig, het bezadigd deel der natie nooit met deze heerschzuchtige partij de handen in een kan slaan, ten einde hare dwingelandij te vestigen op de puinhoopen der vernielde instellingen van ons land. Het zou zich daarvoor *schamen!* Hetzij uit onverschilligheid in zake van godsdienst, hetzij uit helder inzigt in den ontwikkelings-toestand en de vorderingen van den tegenwoordigen tijd — zoo veel is zeker, dat het deel der natie, waarvan ik spreek, te regt *gevoelt*, zoo het dit al niet *begrijpt*, dat alle geestelijke suprematie over den burgerlijken Staat, welke ook, katholijke of protestantsche suprematie, onverschillig hoe zij heeten moge, in de gegevene omstandigheden eene ongerijmdheid is. Dit gevoelt het innig, en des vereischt — daaraan valt niet te twijfelen! — zal het luide dezen grondregel verkondigen: dat streng van elkander voortaan gescheiden behooren te zijn: de Kerk en de Staat; dat zoo deze in eenigerlei opzigt dit nog niet zijn; dat zoo de protestantsche Kerk welligt nog zucht en kwijnt onder den invloed der staatsmagt — men uit al zijn krachten er naar streven moet, haar en alle geestelijke magten, die lijden onder de inwerking en den invloed van den Staat, uit dien dwang te emanciperen. Dat echter nooit, van den anderen kant, er aan gedacht mag worden, aan de Kerk eenig regt of eenige magtsbevoegdheid over den Staat toe te kennen, — die Kerk heete zich de Protestantsche, de Katholijke of hoe ook; — en dat derhalve voor altijd afgedaan moet hebben alle geestelijke aanmatiging over den staat! — Dezen grondregel gevoelt het verstandig, het bezadigd — het beste gedeelte der Natie innig; hoe zou het, met dit gevoel in het hart, zich den leiband kunnen laten aanbinden van deze heerschzuchtige partij — alsof zij niets beters waren dan het veertigtal leden der Staten-Generaal?

En welke bestanddeelen blijven er alzoo nu nog voor deze partij over? Zeker niet de vrienden, de ware vrienden van het echt constitutioneel beginsel van vrijheid en gelijkheid, in wier rijen de Katholijken aanspraak maken op eene voorname plaats; zeker niet de vrienden der grondwet en der dynastie, die wel verbetering, ontwikkeling ten goede, wijziging van het bestaande volgens de tegenwoordige behoefte, verlangen; maar er verre af zijn daarom de grondvesten van den Staat te beschimpen of te willen vernielen. Welke leden telt deze partij dan? Ach, zoo er eens eene telling van de leden dier partij kon plaats hebben, hoe weinig zou de uitkomst het geschreeuw regtvaardigen van: »wij zijn de aanzienlijken, wij de geleerden, wij de rijken;" hoezeer zou het blijken, dat zij als hare leden slechts aan te wijzen had eene benepene, eene gevoellooze, eene vreesachtige menigte, die de rondheid, de eerlijkheid en het zelfvertrouwen van het Hollandsch karakter verzaakt heeft, en die, door ongerijmde angst en vrees verbijsterd, het hoofd verloren heeft, en bang is voor spookgestalten; — aan welke menigte zich, vervolgens, aansluiten, die weinigen, — weinig in getal, schoon zeker niet gering te schatten om hunnen tegenwoordige invloed — welke lijdzaam de bevelende stem hunner gebefde hoofdmannen volgen, uit angst van hunne ambten, posten of openbare bedieningen te verliezen; benevens dezulken, wier hersens door het ontzinnig schreeuwen van het angstvallig en rillend en sidderend predikantendom in den war zijn gebragt.

En zoude nu de uitslag van den strijd tegen deze door angst wel tot het uiterste gedrevene, maar toch krachtelooze en inwendig waarlijk zwakke partij wel eenigzins twijfelachtig zijn? Wel twijfelachtig zijn, nu die partij de onvoorzigtigheid heeft gehad, de geheime werkplaatsen te verlaten, waar zij tot dusverre hare wapenen smeedde ter bestrijding der grondwettige instellingen van ons land, en nu zij, eenmaal den oorlog verklaard hebbende, voortdurend tot den openlijken strijd zal gedwongen worden, tot dat zij verslagen zal wezen en hare vrijheidmoordende en oproerige kuiperijen voor altijd zullen vernield zijn? Ik heb het meermalen gezegd: de reactie tegen de beginselen van vrijheid en gelijkheid, in 1795 aangenomen, deed zich tot dusverre nooit krachtig gelden in eene volstrekte ontkentenis van het eenmaal geschonken regt; daartoe was men te flaauwhartig, te uitgeput, te afhankelijk. Maar zij openbaarde zich vooral daarin, dat, schoon men van de eene zijde de wettelijk gewaarborgde regten niet ontkende, men echter van de andere zijde, waar het op de toepassing dier regten aankwam, zich aanstelde, alsof men geene de minste kennis droeg van het bestaan dier regten.

Die tactiek was behendig, maar moordadig voor ons Katholijken en voor alle vrienden der gevestigde orde van zaken. In schijn eerbiedigde men ons goed regt, ten einde het regt te hebben, schimpend en smadend op de Katholijken en de ware vrienden der instellingen van ons land te kunnen neêrzien. Het regt echter, dat men openlijk verklaarde te eerbiedigen, liet men steeds zonder verwezenlijking, het volk misleidende met geveinsde eerbiedsbetuigingen voor verkregene regten; en zoo bragt men ons in een toestand, waarin velen er aan begonnen te twijfelen, of wij dan wel zoo veel reden hadden om ons te beklagen wegens de aangedane behandeling.

Maar deze tactiek heeft zich verraden en is voor altijd hare kracht kwijt. De partij der reactie tegen de beginselen van 1795, tegen de beginselen, waarop ons tegenwoordig staatsgebouw gevestigd is, heeft het openlijk verklaard, geen eerbied te hebben voor de regten der Katholijken; heeft het openlijk verklaard, de vrijheid der Katholijken aan banden te willen leggen; heeft het openlijk verklaard over de katholijke Kerk en hare ledematen, door het orgaan der erkende staatsmagten te willen heerschen. Thans spreke zij er nimmer meer van, de vrijheid en het regt der Katholijken te eerbiedigen; thans rekene zij er nooit meer op met hare huichelachtige taal de menigte te kunnen misleiden! Wij weten thans waar het haar om te doen is; zij heeft het zelve gezegd: zij wil de heerschappij voor zich; de slavernij voor de Katholijken — ten spijt der Grondwet!

En welke is reeds de eerste vrucht dier oorlogs-verklaring? Deze: dat voortaan duidelijk van elkander afgescheiden zijn, de vrienden en de vijanden van de instellingen, van de rust, van het welzijn van ons land. Van nu af zal het niet meer zijn: een strijd tusschen Katholijken en Protestanten; maar een strijd tusschen de voorstanders der vrijheid en echte constitutionaliteit en de aanhangers der verouderde tyrannij van vóór 1795. En al wie de vrijheid en de constitutie lief heeft, zal zich onder hare banieren scharen — hij heete dan Katholijk of Protestant! Zoo zal het blijken of de Katholijken iets uitsluitends voor zich en hunne Kerk verlangd hebben, dan of zij wezenlijk en waarachtig de vrijheid en de constitutie tot een feit verwerkelijkt wenschen te zien!

De strijd is alzoo begonnen! Betrachten wij nu slechts het woord van de Montalembert: »*Toute victoire, qui vaut la peine d'être gagnée, doit s'acheter par l'effort, par le sacrifice, par la lutte!*"

In mijn volgenden spreek ik u over Engeland. Vale.

Tuus ex asse.

R.

MENGELWERK.

DE KANTONS VAN HET SONDERBUND.

(*Uittreksel uit de Révue des deux Mondes.*)

(Vervolg en Slot.)

Ik had, nu vijf jaren geleden, te Milaan, de herders van Schwytz gezien, die jaarlijks hunne talrijke kudden in die Lombardysche stad ter markt brengen; en ik heb mij waarlijk gelukkig geacht, hen weer te vinden op mijne bedevaart naar Einsiedlen. De religieusen aldaar, t. w. de Benedictijnen van de H. Maria, hielden eene vergadering tot benoeming van een overste in de plaats van hem, dien zij kort te voren verloren hadden. De keuze viel op den Eerw. abt Schmidt, ofschoon hij nog jong is. Die achtingwaardige priester, met een levendigen, kloeken geest begaafd, zal voorzeker ten volle berekend zijn voor de welligt moeijelijke

taak, die de Voorzienigheid hem op de schouders heeft gelegd. De weldaden van het klooster en de opbrengst der bedevaarten zijn nagenoeg de eenige hulpbronnen der bevolking, die te midden van rotsen en dennebosschen leeft. In den laatst afgeloopen winter, gedurende de schaarschte van levensmiddelen, die zich in Schwytz nijpender dan overal elders deed gevoelen, heeft de achtenswaardige abt Schmidt geheel zijn vermogen besteed, om koren voor de armen te koopen. Eertijds hadden alle religieusen van het klooster te Einsiedlen den titel van baron; de tijd heeft echter deze benamingen doen verdwijnen, en thans bezitten de Benedictijnen van de H. Maria geene andere onderscheiding meer dan hunne persoonlijke verdiensten en hunne verhevene deugden. Vindt gij al in Schwytz de landelijke eenvoudigheid van Unterwalden niet weder, gij treft er ten minste wetenschappen aan met de godsdienst vereenigd. Benedictijnen kunnen noch persen, noch boeken, noch zelfs dagbladen ontberen; er bestaat derhalve een dagblad te Ensiedlen; het is eene courant, uitgegeven onder de leiding van het klooster. Er bestaan ook in die stad zeven snelpersen, ééne handpers en onderscheidene steendrukpersen. Het klooster houdt eene school, waarin tachtig leerlingen een goed en degelijk onderrigt genieten.

De fabriekmatige nijverheid is in het kanton Schwytz nog weinig doorgedrongen. Het volk geneert zich met den veldarbeid en het hoeden van vee. De bewoners van Schwytz zijn fier, heldhaftig en gemakkelijk op te winden. Een hunner voortreffelijkste burgers, de kolonel Abyberg, kan als een opmerkenswaardig voorbeeld van het volks-karakter worden beschouwd. Deze krijgsman gaat door voor een onverschrokken tegenstander der radicalen. Hij heeft in Frankrijk onder de restauratie gediend en huwde tijdens den Franschen veldtogt in 1823 met eene Spaansche Dame. Hij en de Eerw. abt Schmidt kunnen onder de meest invloedhebbende mannen van Zwitserland en van dit canton gerangschikt worden.

Het is nog niet lang geleden, dat de twee en twintig federative cantons de beginselen, die het canton Uri aankleefde, eenparig bestempelden met den naam van *het geweten van Zwitserland.* Deze vleijende lofspraak was het gevolg van de hooge moraliteit en de regtschapenheid van geest en hart van der bewoners van dat land. Men kan dus heden zeggen, dat het geweten van Zwitserland ten krachtigste protesteert tegen de veranderingen, die de radicalen in de federative grondwet willen aanbrengen, na reeds zoo vele bijzondere instellingen veranderd en onkenbaar gemaakt te hebben. Uri zal echter nimmer afwijken van zijne gehechtheid aan de historische overleveringen, aan het voorvaderlijk geloof en aan de cantonale onafhankelijkheid, waarvan de kleine cantons met alle regt mogten verwachten, het vrije genot te zullen hebben, nadat zij er in 1815 in hebben toegestemd, de banden van het aloude eedgenootschap weder aan te knoopen.

De geestelijkheid oefent in het kanton Uri volstrekt geen staatkundigen invloed uit; haar vermogen op het volk is uitsluitend van godsdienstigen aard. De geheel democratische vormen der regering, die aan het volk zeer dierbaar zijn, en waarmede het zich volkomen vereenzelvigd heeft, hebben zelfs teruggewerkt op de gewoonten van het katholicisme. De pastoors worden in dat gedeelte van Zwitserland, gelijk ook in Schwytz en Unterwalden, volgens de keus der parochiën benoemd. Het hoofd der geestelijkheid is een bisschoppelijk commissaris, die door den bisschop van Chur wordt benoemd uit tien kandidaten, welke ten dien einde door de stedelijke overheid worden voorgesteld. Er bestaat in dit canton eene abtdy van PP. Franciskanen en twee vrouwenkloosters. Men vindt in Uri geene Jezuiten; doch deze worden van Schwytz of Wallis ontboden om te prediken.

Ieder, die Uri kent, beseft hoe bezwaarlijk het zou vallen, iets met vrucht tegen dat canton te ondernemen, hetwelk door de natuur zelve tot eene geduchte vesting is gevormd. Uri is niets anders dan het hoogliggende dal van de rivier de Reuss, zoo ter linker- als ter regterzijde ingesloten door bergen van eene hoogte van 2 à 300 voeten. Indien nu de radicalen in den zin kregen, hunne troepen naar die bergachtige streken tusschen die dreigende afgronden te doen oprukken, dan valt het gemakkelijk te voorzien, aan welke onheilen zij zouden zijn blootgesteld. De bewoners van Bern, Zurich en Aargau zijn bekwame schutters en kloekmoedige jagers; maar wanneer een legercorps gedwongen wordt, langs zulke wegen een land door te trekken, hetwelk door eene krijgszuchtige en tot het uiterste gedrevene bevolking wordt verdedigd, dan is het te gelijk aan alle gevaren, overrompelingen en nederlagen blootgesteld, en zou tevens veel te lijden hebben van vermoeijenis, honger en uitputting. Uri is alleen te genaken langs de zijde van het meer en over den St. Gothard, en juist deze twee toegangen zijn moeijelijk te overmeesteren. Indien Lucern werd aangevallen, dan zou Uri twee bataillons ter zijner verdediging kunnen zenden, en niets is gemakkelijker dan dien overtogt met de stoomboot in drie uren tijds te doen (*)

Het jonge Zwitserland, de radicale vereeniging, gevormd door het centrale genootschap: *het jonge Europa*, heeft tien jaren lang met standvastigheid gewerkt om zich de heerschappij van Wallis te verzekeren. In 1833 werden de eerste clubs van dat genootschap te Sion en Martigny opgerigt. Men smeedde langen tijd geheimzinnige kuiperijen; eindelijk was het opvatten der wapenen in 1839 hun behulpzaam tot volvoering hunner plannen. De mannen van het *jonge Zwitserland*, vurig en onvertsaagd, boden hunnen bijstand aan Neder-Wallis en bragten het hunne bij om aan dat canton voordeel te doen behalen. Het *jonge Zwitserland* verspreidde met heftigheid zijne hartstogten door het land. Georganiseerd, gewapend, voorzien van zes stukken geschut in de hoofdplaatsen Martigney en Montney en ondersteund door Bern en Waadt, beleedigden de mannen van het jonge Zwitserland dagelijks de innigste gevoelens van de bewoners van Wallis. Zij boden wederstand aan de regtbanken, schonden het domicilie der burgers, beleedigden een elk op de onbeschaamdste wijze en werden hierin ondersteund en begunstigd door de geheele partij; zij maakten geschriften openbaar, waarin de overheids-personen en priesters belagchelijk werden voorgesteld; verbrijzelden de drukkerijen en plunderden de woningen der katholijke schrijvers. Ziedaar de buitensporigheden, die het *jonge Zwitserland* zich niet ontzag en niet vreesde te bedrijven.

De wanorde was ten top gestegen, werd dreigend voor alle standen en maakte ieders verontwaardiging gaande. De woede, die de mannen der partij bezielde, overtrof nog die der gebeurtenissen van 1839 en 1840. De geestelijkheid stelde zich aan het hoofd van den tegenstand en de abtdijen van den Grooten St. Bernard en van St. Mauritz, die de beweging van Neder-Wallis bestuurd hadden, namen nu de eerste plaats in bij de reactie tegen het radicalisme. De geestelijkheid van Opper-Wallis volgde dit voorbeeld. Men stelde tegen het genootschap het *jonge Zwitserland*, een genootschap, *het oude Zwitserland* over, welks plotselinge organisatie en hechte verbinding op alle punten als het ware eene algemeene beweging des lands kan genoemd worden. De heer von Kalbermatten, een der hoofden van den opstand in Neder-Wallis in 1840, nam het militair bevel over dit genootschap in handen, en hij werd in die hoedanigheid door den bisschop-zelf in het bisschoppelijk paleis bevestigd. De landdag kwam tusschenbeiden en beval, dat een eedgenootschappelijk leger zou oprukken, om aan het bloedvergieten een einde te maken. Bern en Waadt, die meenden, dat het *jonge Zwitserland* in dien strijd de overwinning zou behalen en die deze zegepraal gevolgelijk wenschten, weigerden hun contingent tot het bondsleger te leveren en die der overige cantons doortogt te verleenen.

Te midden dier onzekerheden was de heer Kalbermatten met acht duizend strijders van Opper-Wallis naar Sion afgezakt; de *Jonge Zwitsers* gingen mede derwaarts, maar naauwelijks hadden zij Neder-Wallis verlaten, of de bevolking achter hen geraakte in opstand, en drie honderd gewapende boeren kwamen de brug over de Trient bezetten, om hun den terugtogt af te snijden. Op dit punt was het, dat het kleine leger van het *jonge Zwitserland*, door Kalbermatten nabij Arden aangevallen, voor hen de vlugt nam en door de bewoners van Neder-Wallis werd vernield. Na eenigen tijd vertraging, veroorzaakt door het breken van de brug van Ridder, kwamen de lieden van Hoog-Wallis eerst aan, na den slag, om de overwinnaars geluk te wenschen. Er kwam eene algeheele verzoening tusschen de beide partijen van het canton tot stand, en de constitutie werd den 16 September 1844 gewijzigd en op betere grondslagen gevestigd. Het overschot van het jonge Zwitserland nam de wijk naar het canton Waadt.

Indien ik van Friburg begin te spreken, dan treed ik op het ware gebied der Jesuiten: de geestelijkheid is dáár alvermogend. Het patricaat en de aloude adel van dat canton werden in 1830 omver geworpen, en waren zoo verstandig, van aan de nieuwe beweging deel te nemen. Het volk, aan de magt der oude familiën gewoon, ontving hen met vreugde. De aristocratie maakt zich zelve nietig, zoodra zij moet wijken voor eene staatkundige verandering. Waartoe dient haar ook het morren? Door zich achteraf te houden, kan men immers zijne beginselen niet doen herleven, noch zijne overtuigingen doen gelden. Er zijn staatkundige waarheden, die zoo innig met het wezen der zaak verbonden zijn, dat het genoeg is, zich niet aan zich-zelven over te geven, om door middel van haar tegen den stroom op te roeijen. Dit hebben dan ook de patricische familiën van Friburg, ondersteund door den bijstand der geestelijkheid, zeer wel begrepen, ofschoon de overwonnen aristocrat doorgaans zeer zelden beseffen. Thans kan men canton van 90,000 inwoners er 80,000 tellen, gouvernement toegedaan en gereed zijn, alles te nemen en alles te lijden, om het te beschermen bestaan volstrekt geen geschillen, dan in de klein den van den tweeden rang, zoo als b. v. te Mor Bulle en te Estavayer.

De bevolking van Friburg heeft tijdens den aanv 6 Januarij jl. getoond, hoe krachtig haar tegenstan zijn bij de aanvallen der radicalen. Te middernach gon de alarmklok te luiden; terstond zag men een telbare menigte gewapende boeren van alle kanten de stad toekomen. Zij naderden in lange rijen, me nen pastoor aan het hoofd en onder het zinge vrome lofzangen. Sommigen droegen een kruis, e de krijgshaftige bedevaartgangers der middelee anderen baden in stilte; allen verlangden vurig den strijd. Zoodra zij in de straten en op de op pleinen waren gekomen, rangschikten zij zich om groote vuren; de meesten hadden tot des a geen voedsel genuttigd, en echter hoorde men ni geringste klagt.

Nadat de vijand was afgeslagen, bleven velen dappere landlieden, ofschoon zij hunne vrouwen en deren zonder beschermer, en hunne kudden zonder der hadden achtergelaten, nog eenigen tijd de bedr steden bezetten. De bisschop van Lausanne en Gen Mgr. de Marilley, te Friburg wonende, vertoonde op het marktplein voor de hoofdkerk, en celebr voor deze menigte de Mis in de open lucht. Nim had men treffender tooneel aanschouwd. Die acht waardige priesters, die, na het voorbij gaan va gevaar, den God van geregtigheid en ontferming aa pen; die boersche krijgslieden knielend op de st der stad; die bevolking nog geheel ontroerd door pas gebeurde; die bergen, tot wier top de geurige rook opsteeg; die tranen, die lofzangen, die gebe dit alles bragt in de harten eene ontroering te w waarmede ligtzinnige lieden den spot mogen drij doch die ik hun niet raden zou te trotseren.

Wanneer men Friburg nadert, dan ziet men de langs nieuw opgeworpen palissaden, en de afzonderlijk gende forten zijn gereed een kruisvuur te openen aa zijde, die niet door de rivier gedekt is. De militaire velhebber, is de solonel de Maillardoz, een getrouw daat, met een beschaafden geest en een deugdzaam h

Zóó zijn mij de zeven cantons voorgekomen volgen vlugtige indrukken, die mij als reiziger zijn bijgeble zóódanig is het verbond dier kleine cantons, zoo tenswaardig wegens hunne zeden, hunne volks-vrijhe en hunne overleveringen, en die aan de overige can niets anders vragen dan hen te laten leven naar geloof en hunne gebruiken, overeenkomstig de reg die de bonds-acte heeft gewaarborgd, en de belof die in 1815, tijdens de vernieuwing van het fede verdrag, zijn gedaan.

(*) Het meer, waarvan in dit artikel bij de typografische beschrijving der Zwitsersche cantons telkens gesproken wordt, is het *Vier Waldstätter-Meer*, hetwelk van alle zijden door vijf cantons van het verbond, t. w. Lucern, Zug, Unterwalden, Schweiz en Uri wordt ingesloten, die dan ook daardoor met elkander in onmiddellijke gemeenschap zijn. De cantons Wallis en Friburg, meer zuid-westelijk gelegen, worden door Bern van de overige 5 cantons afgescheiden, behalve in de nabijheid van de St. Gothards-berg, alwaar het canton Uri zich door middel van een bergketen van 4 mijlen lengte, de grenslinie vormende, aan het canton Wallis aansluit. RED.

CORRESPONDENTIE.

Het artikel betreffende de jongste berigten uit It is in dank ontvangen en zal, vermits plaatsgebrek dit heden onmogelijk maakte, in ons volgend N°. wor opgenomen.

ADVERTENTIEN.

Amsterdam, bij C. L. van Langenhuysen, Drukker en Uitg